

KITEKINTŐ

BESZÁMOLÓ A FOCUS ON OPEN SCIENCE KONFERENCIÁRÓL

Az EISZ (Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program) és az SKS (Scientific Knowledge Services) harmadszor szervezett konferenciát, amelyen a tudományos tevékenység során keletkező tanulmányok, adatok és további információk szabad elérésének gyakorlatát mutatták be a szakértők. A Magyar Tudomány Ünnepe keretében megtartott idei rendezvény címe – *Open Science and the Management of a Cultural Change* – rámutat arra, hogy a folyamatos technikai, tudománypolitikai és kulturális változásban mennyire fontos, hogy odafigyeljünk és megtervezzük a nyílt hozzáféréssel kapcsolatos folyamatokat.

A rendezvényen kutatók és könyvtárosok mutatták be a saját területüket, illetve kiadók és más tartalomszolgáltatók ismertették a nyílt hozzáférés gyakorlatát a saját szervezetükön belül. Az alábbi beszámolóban nem szerepelnek a kiadói (szponzori) felszólalások. Valamennyi előadás diái és videófelvételei elérhetők az EISZ Titkárság honlapján.¹

A konferenciát Török Ádám, az MTA főtitkára nyitotta meg. Rövid köszöntőjében kiemelte a nyílt hozzáférés fontosságát, a kutatók felelősségét, és megemlítette a tudománypolitika legutóbbi változásait ezen a területen: az előfizetésre fordított kiadások átcsatornázását publikációs költségekbe, illetve a Plan S kezdeményezést, amelyben 12 nagy európai kutatásfinanszírozó testület jelentette be, hogy 2020-tól kizárólag olyan kutatásokat támogatnak, amelyek eredményei nyílt hozzáférésű folyóiratokban jelennek meg.

¹ Focus on Open Science: <https://bit.ly/2G9dt6R> [Utolsó elérés: 2018.11.26.]

Astrid Verheusen, a LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Európai Tudományos Könyvtárak Egyesülete) igazgatója mutatta be a 440 szakkönyvtárat tömörítő szervezet működését, rendezvényeit, stratégiáját. Felhívta a figyelmet Közép-Európa viszonylagos alul-reprezentáltságára a LIBER-ben, és bátorította a kollégákat, hogy aktívan vegyenek részt a szervezet életében.

Vanessa Proudman, a SPARC Europe (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition) igazgatója a nyílt hozzáféréssel kapcsolatos pénzügyi- és infrastrukturális követelményekről tartott előadást. A fenntarthatósághoz elengedhetetlen az együttműködés, a költségek átlátható kezelése és a tudománypolitika egységes szabályozása. A nyílt hozzáférést biztosító infrastruktúrára több lehetőséget is biztosít a szakmai szervezeteket tömörítő SCOSS (Global Sustainability Coalition for Open Science Services).

Soós Sándor, az MTA Könyvtár és Információs Központ Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály vezetője felhívta a figyelmet arra, hogy a tudománymetria milyen eszközökkel tudja segíteni a nyílt hozzáférésre vonatkozó álláspontok kialakítását. Előadásában beszámolt arról, hogy a tudománypolitika irányai hogyan befolyásolhatják a kutatói magatartást, illetve hangsúlyozta a szakterületi különbségek fontosságát a folyamatokban.

Paul Ayris, a University College London kiadója, a UCL Press igazgatója ismertette Nagy-Britannia első nyílt hozzáférésű modellben

működő egyetemi kiadójának a tevékenységét. Kiemelte, hogy a nyílt hozzáféréssel történő publikálás erősíti az egyetem egyik legfontosabb célkitűzését: az intézményben zajló kutatások minél szélesebb körrel való megismertetését. A UCL Press szabad hozzáférésben jelentet meg több folyóiratot (köztük a *Jewish Historical Studies*-t) és évente mintegy ötven társadalom- és bölcsészettudományi e-könyvet.

Bernhard Mittermaier, a Forschungszentrum Jülich könyvtárvezetője bemutatta az intézeti könyvtár által fejlesztett adatbázist, amely a kiadókra bontott előfizetési, publikálási és használati adatok segítségével támpontot nyújthat az intézmény kutatóinak a megfelelő publikálási szokások kialakításához. A későbbiekben hasonló szolgáltatást terveznek bevezetni országos szinten is.

A konferencia zárásaként Diane Geraci (a Közép-európai Egyetem könyvtárvezetője), Bernhard Mittermaier és Liam Earney (a Jisc Collections igazgatója) kerekasztal-beszélgetést folytatott Paul Ayriss vezetésével, amelynek kapcsán több más téma mellett kitértek a tudományértékelési sajátosságokra; a kutatók, finanszírozók és könyvtárak közti kommunikáció fontosságára; a Plan S jelentette kihívásokra.

A konferencián elhangzó előadások egybehangzóan jelezték, hogy a tudományos világ jelentős változások előtt áll, és minden szereplőnek fel kell készülnie arra, hogy a változások a tudományos közösség és az egész társadalom javára szolgáljanak.

Lencsés Ákos
MTA KIK EISZ Titkárság

ÖRÖKZÖLD

EGYHÁZI KÖNYVTÁROSOK TOVÁBBKÉPZŐ TANFOLYAMA – 1973

Hazánkban 30 nagy és több ezer kisebb és kicsi (főként egyházközségi, gyülekezeti, plébániai) egyházi könyvtárat találunk. Állományuk hozzávetőlegesen hárommillió könyvtári egység. Gyűjtőkörük elsősorban a hittudományra és a társadalomtudományokra (filozófia, történelem, jog, irodalom, pedagógia, helytörténet) terjed ki; nagyszámú kódexszel, kézirattal, ősnymtatvánnyal, régi-ritka és régi-magyar nyomtatvánnyal rendelkeznek. Ha meggondoljuk, hogy megyei könyvtáraink túlnyomórészt 1949 és 1952 között jöttek létre, és maga a „korelnök”, a Győri Megyei Könyvtár is mindössze 77 éves, világosan látjuk, a tudományos kutatás szempontjából mennyire nélkülözhetetlenek

a 16-19. századi anyagban gazdag egyházi könyvtárak. Jelentőségüket még földrajzi helyzetük is fokozza, hiszen nélkülük a vidék régi könyvekkel való ellátottsága igencsak szegényes lenne.

Az egyházi gyűjtemények kezelése és fel-tárása speciális ismereteket igényel: részben többet, részben kevesebbet, de főként mást, mint amit és amennyit az egyetemi, ill. a közép-fokú általános könyvtárosképzés nyújtani tud. Alapos teológiai, filozófiai, vallás- és egyháztörténeti tájékozottság, tisztességes latin és német nyelvtudás (némi görögről, héberről, angolról és franciáról nem is beszélve) – ez még csak az előfeltétel, amely mellett egy egyházi könyvtárosnak meg kell (kellene!) állnia